SFI DET NATIONALE FORSKNINGSCENTER FOR VELFÆRD

NEWS BRIEF

HJEMVENDTE SOLDATER

SOLDATER PÅ MISSIONER ER DREVET AF OPLEVELSER OG UDFORDRINGER

Lysten til at blive fagligt udfordret og muligheden for oplevelser er efterfulgt af en tro på forsvaret som institution drivkraften, når danske soldater melder sig til militære fredsbevarende og fredsskabende missioner i udlandet. En del af deres motivation forsvinder dog under udsendelsen.

Danmark har ingen problemer med at rekruttere soldater til hverken fredsskabende og fredsbevarende missioner. For de ofte unge soldater er det lysten til oplevelser og faglige udfordringer, der driver dem. Det viser en stor undersøgelse af danske udsendte soldaters motivation før og efter deres udsendelse til fredsskabende og fredsbevarende missioner. Bag undersøgelsen står Stéphanie Vincent Lyk-Jensen, seniorforsker hos SFI, og tidligere videnskabelig assistent hos SFI, Ane Glad. Ud over at se på motivationsfaktorer før og efter udsendelsen har de også undersøgt, om der er forskel på motivationsfaktorer set i forhold til, hvilken form for mission soldaterne melder sig til. I deres undersøgelse indgår svar fra soldater, som i perioden februar til august 2011 var udsendt enten med *Hold 11* til den risikofyldte fredsskabende *ISAF-mission* i Afghanistan eller med *Hold 4* til den fredsbevarende *UNIFIL-mission* i Libanon. 595 soldater har besvaret undersøgelsens spørgeskema inden deres udsendelse, mens 444 af dem også har svaret på spørgsmål, efter at de er kommet hjem fra mission. (Det giver en svarprocent på 75).

Danmark har i de seneste 20 år udsendt omkring 30.000 soldater til internationale militære missioner. I alt er der tale om cirka 60.000 individuelle udsendelser. I den periode har de militære missioner ændret karakter fra at være primært fredsbevarende til nu primært fredsskabende med flere sårede og dræbte soldater til følge. Selvom missionerne nu er langt mere risikofyldte, oplever Danmark i modsætning til andre lande ingen problemer med at rekruttere soldater. Tværtimod havde 96 procent af soldaterne i 2012 meldt sig frivilligt til militærtjeneste.

HOVEDPOINTER FRA ARTIKLEN

- Lysten til oplevelser og faglig udfordring driver danske soldater, når de melder sig til fredsskabende og fredsbevarende missioner i udlandet
- Særligt de helt unge soldater uden familie deltager i fredsskabende missioner i deres sabbatår. Soldater med børn og ægtefæller deltager i højere grad i fredsbevarende operationer
- Under missionen mister især soldater, der er udsendt til fredsbevarende missioner, en del af deres motivation
- Danske soldater adskiller sig markant fra kolleger fra andre lande i forhold til køn, alder og uddannelse samt sociale og økonomiske vilkår. De udsendte danske soldater er eksempelvis meget yngre end deres amerikanske kolleger, og der er færre kvinder blandt de danske udsendte.

Undersøgelsen viser, at det især er unge soldater med en kort kontrakt, som deltager i de risikofyldte fredsskabende missioner, mens lidt ældre soldater og officerer med længere kontrakter – og typisk også ægtefælle og børn – i højere grad deltager i de fredsbevarende missioner. Flere kvindelige soldater deltager i fredsbevarende end i fredsskabende missioner, og uddannelsesniveauet er højere for de udsendte på fredsbevarende missioner end de fredsskabende. Forskellen i uddannelsesniveau er en logisk konsekvens af, at udsendelsen og tiden i forsvaret fungerer som sabbatår mellem ungdomsuddannelse og videregående uddannelse.

BEHOVET FOR UDFORDRING OG OPLEVELSER

De udsendte soldaters motiver for udsendelse kan inddeles i tre overordnede kategorier: loyalitet over for forsvaret som institution, muligheden for at blive udfordret fagligt og endelig et ønske om oplevelser. Hvor det første motiv rækker ud mod andre, er de sidste to kategorier især rettet mod den enkelte soldats egne ønsker og behov. Ifølge undersøgelsen er det især disse to kategorier, der dominerer soldaternes motivation efterfulgt af loyaliteten over for forsvaret som institution.

Dette News Brief har afsæt i den videnskabelige artikel "Why do they serve? Changes and differences in motives of Danish soldier deployed to peace-keeping and peace-enforcing missions" skrevet af Stéphanie Vincent Lyk-Jensen, seniorforsker hos SFI, og tidligere videnskabelig assistent hos SFI, Ane Glad. Artiklen er publiceret online i det ansete specialiserede tidsskrift Defence and Peace Economics i juli 2016. Undersøgelsen bygger på en omfattende undersøgelse foretaget blandt 444 danske soldater udsendt til Afghanistan eller Libanon i perioden februar-august 2011. Dataindsamlingen er gennemført med finansiel støtte fra TrygFonden, Lundbeck, Novo Nordisk og Aase og Ejnar Danielsens Fond og med opbakning fra Soldaterlegatet.

Ser man på 11 konkrete motivationsfaktorer, er 'Opbygning af demokrati i missionsområdet' den mindst vigtige motivationsfaktor for de adspurgte soldater, og det glæder uanset, om der er tale om en fredsskabende eller en fredsbevarende mission. De to væsentligste motiver er for begge gruppers vedkommende det at arbejde sammen med mennesker, man respekterer, samt kammeratskabet under udsendelsen. For soldater på fredsskabende missioner følger herefter 'at have et udfordrende job', 'bruge sin militære uddannelse ' og 'at have et ansvarsfuldt job'. De fredsbevarende soldater deler motivationsfaktorerne 'at have et ansvarsfuldt job' og 'at have et udfordrende job' som hhv. deres fjerde og femte vigtigste motivationsfaktor, men over dem står en helt anden motivationsfaktor, nemlig forventningen om en unik oplevelse.

SKUFFEDE FORVENTNINGER

Undersøgelsens resultater viser dog, at udsendelsen ikke kan leve op til forventningerne. Udsendelsen påvirker soldaternes motivation i den forstand, at de overordnet – uanset om de har været udsendt til fredsskabende eller fredsbevarende missioner – er skuffede over missionen og dens udbytte, når de kommer hjem. De fredsbevarende udsendte er dog mere skuffede end de soldater, som har været afsted på fredsskabende missioner. Årsagen skal ifølge Stéphanie Vincent Lyk-Jensen findes i missionernes indhold:

"Der sker ikke nok for de udsendte til fredsbevarende missioner. Det er jo folk, der er uddannet til kamp, og som er vant til, at der sker noget omkring dem. Desuden kan mange af dem ikke se, at de gør den forskel, som de forventede, at de ville gøre, og derfor opfatter de udsendelsen som lang og kedelig. På den måde ligner deres job og skuffelse alle andre jobs, hvor folk ikke kan se en mening med det, de laver," siger Stéphanie Vincent Lyk-Jensen og fortsætter:

"De soldater, som er på fredsskabende missioner, er knap så skuffede. Det skyldes især, at der på de fredsskabende missioner er nogle meget konkrete mål og opgaver for de udsendte. Det kan for eksempel være, at de skal bygge en skole, inden de tager hjem igen. De efterlader sig altså noget konkret, der viser, at de gjorde noget. Desuden får de brugt deres militære uddannelse."

I forhold til motivationskategorierne Faglig udfordring og Muligheden for oplevelser er de soldater, som har kæreste, kone og børn, særligt skuffede – formentlig fordi de ikke føler, at deres behov for udfordring og oplevelser bliver opfyldt i en grad, der kan opveje den risiko, der er ved at være udsendt.

Ifølge Stéphanie Vincent Lyk-Jensen kan undersøgelsens resultater bruges af både politikere og forsvarets rekruttering. Undersøgelsens indsigt i, hvilke typer af mennesker og soldater der deltager i hvilke missioner og forskellene i motivationsfaktorer mellem de to typer af missioner, kan bruges til at skrue op og ned på motivationsfaktorer afhængig af, hvilken type soldat der er brug for. Desuden kan undersøgelsens resultater bruges i forhold til at arbejde med at gøre de fredsbevarende missioner mere attraktive og spændende ved at lægge konkrete og tydelige mål og opgaver ind i missionen.

KORT OM FREDSBEVARENDE OG FREDSSKABENDE MISSIONER

FREDSBEVARENDE MISSIONER

Skal ikke blot bidrage til fred og sikkerhed, men også facilitere en politisk proces i landet, beskytte civile, hjælpe til med afmobilisering og afvæbning af tidligere soldater samt understøtte organiseringen af demokratiske valg, genindførelsen af retssikkerhed og sikring af menneskerettigheder.

FREDSSKABENDE MISSIONER

Består af aktive kampgrupper, som med militær magt søger at skabe våbenhvile eller understøtte fred i en konflikt. Typisk møder de fredsskabende missioner modstand fra en eller flere af konfliktens stridende parter, hvilket også betyder, at den neutralitet, der er karakteristisk for fredsbevarende missioner, ikke er til stede ved de fredsskabende missioner. Fredsskabende missioner har alene fokus på at skabe våbenhvile eller fred og beskæftiger sig ikke med de problemer, som har udløst konflikten.

SUPPLERENDE FORSKNING

Studierne af, hvad der motiverer soldater til at melde sig til såvel forsvaret som missioner, er især drevet frem af de forandringer, der er sket i rekrutteringssystemerne. USA overgik i 1960'erne fra rekruttering via indkaldelse til et frivilligt rekrutteringssystem. Sverige gjorde det samme i 2010. Den amerikanske forsker Charles Moskos lagde i 1977 grunden til motivationsforskningen ved at undersøge, om de amerikanske soldater efter omlægningen af rekrutteringen til at være 100 procent frivillig så militæret som et kald eller en profession/job. Den italienske forsker F. Battistelli udvider i 1997 Moskos' resultater med en tredje motivationsdimension, nemlig det egoistiske, postmoderne hensyn til udvikling af egen identitet gennem meningsfulde, personlige oplevelser. Med udgangspunkt i Moskos og Battistellis teoretiske ramme har andre forskere fra eksempelvis Australien påvist, at her hviler motivationen også på en pragmatisk tilgang og en opfattelse af en moralsk pligt til at melde sig frivilligt. Stéphanie Vincent Lyk-Jensen og Ane Glads undersøgelse af motivationsfaktorer for danske soldater før og efter udsendelse til hhv. fredsbevarende og fredsskabende missioner ligger i forlængelse af en række internationale studier fra Italien, Sverige, USA og Schweiz, men adskiller sig fra disse studier ved ikke kun at se på fredsbevarende missioner, men også på de fredsskabende missioner.

MISSIONER ER KORTE OPLEVELSER FOR DE UNGE

Mere end en tredjedel af de udsendte soldater til militære missioner er mellem 18 og 24 år, og de bruger typisk ansættelsen i forsvaret og deltagelse i missioner som et sabbatår eller en sabbatperiode mellem ungdomsuddannelsen og en videregående uddannelse eller et civilt job. De unge soldater melder sig gerne til de missioner, der indebærer en høj risiko for enten at blive såret eller dræbt i kamp. Det gør de typisk for at få opfyldt særligt to ønsker. Det ene handler om lysten til eventyr og muligheden for at få en oplevelse for livet ved at være udsendt til et område, der er præget af kamp og action. Det andet handler om at opnå erfaring og en større modenhed, inden de går videre i det civile liv med uddannelse og job. Virksomheders interesse i medarbejdere, som har de kvalifikationer og erfaringer, der følger med en udsendelse, kan have en betydning for de unges motivation og lyst til at blive i forsvaret på en 3-årig kontrakt.

Stéphanie Vincent Lyk-Jensen og Ane Glad har undersøgt, om de interviewede soldater på hhv. fredsskabende og fredsbevarende missioner regner med at fortsætte deres karriere i militæret. For begge missioners vedkommende svarer flere efter hjemkomsten, at de ikke regner med at fortsætte en karriere i forsvaret. Det er især de unge soldater, som er motiveret af egen udvikling og ønsket om oplevelser, som ser militæret som en kortvarig ansættelse. De soldater, som motiveres af faglige udfordringer, ser i lidt højere grad en militær karriere for sig – men dog også med den bevæggrund, at det kan hjælpe dem i en senere civil karriere. For soldater over 24 år og for kvindelige soldater er der et større ønske om at fortsætte i forsvaret. De er typisk mere motiveret af faglige udfordringer og en tro på forsvaret som institution end af et eget behov for oplevelser.

STORE FORSKELLE PÅ SOLDATER

I modsætning til mange andre lande oplever Danmark ikke problemer med rekruttering. Fra 2006 til 2012 voksede antallet af frivillige menige ved Hærens basisuddannelse fra 76 til 96 procent. En del af fremgangen kan skyldes, at Danmarks sammen med resten af verden fra 2008 og frem blev ramt af en omfattende økonomisk krise, og det blev sværere for unge og ufaglærte at få job. Det kan have gjort en militær karriere mere attraktiv. Mediernes dækning af det stigende antal sårede og dræbte i Afghanistan illustrerede missionens farlighed. Det kan have virket tiltrækkende på nogen og afskrækkende på andre.

Også i forhold til andre faktorer adskiller de danske soldater sig fra kolleger i andre lande. De frivillige i det amerikanske forsvar kommer ofte fra familier med lav socioøkonomisk status, høj skilsmisserate og lav uddannelse. For dem er et job i forsvaret en mulighed for at tjene penge. De danske frivillige kommer fra en meget bredere social baggrund både familiemæssigt og økonomisk og frem for alt med en helt anden adgang til uddannelse end de amerikanske soldater, idet det danske uddannelsessystem er tilgængeligt og gratis for alle.

Endelig er der forskelle i køns- og alderssammensætningen. Der er flere kvinder i det amerikanske militær, mens danske soldater til gengæld generelt er meget yngre. 37 procent af de udsendte danske soldater var under 25 år, mens det kun gælder for 5 procent af de amerikanske soldater. 63 procent af de danske soldater har som minimum en erhvervs- eller ungdomsuddannelse, mens det samme kun gælder 43 procent af de amerikanske soldater. At så mange danske soldater ikke har en højere uddannelse end en erhvervs- eller gymnasieuddannelse, skyldes formentlig, at de er meget unge, når de melder sig til tjeneste.

MERE VIDEN?

Kontakt:
Seniorforsker Stéphanie Vincent Lyk-Jensen, svj@sfi.dk, tlf.: 3348 0934
Kommunikationschef Ulla Haahr, uha@sfi.dk, tlf: 25373651

Karakteristika for soldater udsendt til hhv. en fredsskabende mission i Afghanistan og en fredsbevarende mission i Libanon i perioden februar til august 2011.

	FREDSBEVARENDE MISSIONER	FREDSSKABENDE MISSIONER
Hvad karakteriserer de udsendte soldater?	• 37 procent er 18-24 år • 40 procent er single • 78 procent har ingen børn • 38 procent kommer fra skilsmissefamilie • 28 procent har alene folkeskoleuddannelse • 58 procent har ungdoms- eller erhvervsud dannelse • 17 procent har 3-årig kontrakt • 82 procent har lang kontrakt (K35 og K60 samlet) •2 ud af 3 har været udsendt før	• 36 procent er 18-24 år • 81 procent er i parforhold • 30 procent har børn • 53 procent kommer fra skilsmissefamilie • 39 procent har alene folkeskoleuddannelse • 46 procent har ungdoms- eller erhvervsud dannelse • 4 procent har 3-årig kontrakt • 95 procent har lang kontrakt (K35 og K60 samlet) • 2 ud af 3 har været udsendt før
Soldaternes motiver for at melde sig til missioner	• At arbejde med mennesker, jeg respekterer • At opleve kammeratskab • At have et udfordrende job • At bruge militær uddannelse • At have et job med ansvar	• At arbejde med mennesker, jeg respekterer • At opleve kammeratskab • At få unik oplevelse en gang i livet • At have et job med ansvar • At have et udfordrende job
Sådan påvirker udsendelsen soldaternes motivation	Motivationen påvirkes negativt, men i mindre grad end for fredsbevarende missioner. Soldater på fredsskabende missioner vurderer således, at den faglige udfordring og ønsket om eventyr fortsat er vigtige motivationsfaktorer.	Motivationen påvirkes negativt og i højere grad end for fredsskabende missioner.